

NADEJDA KOÇANJİ

RUH-MORAL TERBİETMESİ

1 klas

Yardımcı öğrenmek kiyadı

Komrat
2025

Proektin öndercisi:

Konstantinova İ.A., Gagauziya BAM direktoru

Hazırlayan avtor:

Koçanji N.P., F. Angeli adına gimnaziya direktoru, gagauz dili hem literaturası / GHİKA üüredicisi, üüsek didaktika uuru

Redaktor:

Çebotar P.A., Gagauziya BAM dil, literatura hem folklor bölümü başı

Tehnika redaktoru:

Kiräkova T.İ., Gagauziya BAM terminologiya bölümü başı

Resim donatımı:

Vornikova N., Çadır-Lunga resim şkolası direktoru

Maket:

Bass M.V., Palaçor D.G.

Rețenzentlär:

Bankova İ.D., filologiya bilimnerindä doktor

Soroçänu E.S., filologiya bilimnerindä doktor

Keleş Pötr, protoierey, Komrat klisä bölgesi başı

Rişilän İ.D., dil, literatura hem folklor bölümü bilim zaametçisi

Kösä E.N., gagauz dili hem literaturası/GHİKA üüredicisi, üüsek didaktika uuru

Stoyanova E.D., başlankı klaslar/gagauz dili hem literaturası/GHİKA üüredicisi, ilk didaktika uuru

Rakovçena S.L., başlankı klaslar/gagauz dili hem literaturası/GHİKA üüredicisi, ilk didaktika uuru

Kiyat tiparlanêr 2025 yıla gagauz dilini kurtarmak fondu yardımınan.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Koçanji, Nadejda P.

Ruh-moral terbiyetmesi: 1 klas : Yardımcı üürenmāk kiyadı / hazırlayan avtor: Nadejda Koçanji; proektin öndercisi: Konstantinova İ. A.; Gagauziya M. V. Maruneviç adına Bilim-aaraştırma merkezi. - Komrat: [S. n.], 2025 (Blitz Poligraf). - 64, [2] p.: il. color. [2000] ex.

ISBN 978-5-86654-452-3. 37.017.93(075.2)

K 64

© Gagauziya M. V. Maruneviç adına Bilim-aaraştırma merkezi
“Blitz Poligraf” tipografiasında tiparlandı

Saygılı üürenicilär!

«İilik iilii bulur» – öter dedelerimizin sesleri söleyişlerdä, angıları olêrlar bizä ruh sızıntısı. Umutlanêrız, ki bu kaynak ta olacek bir ii nasaatçı diil sade okulda, urokta, ama evdä dä, sizin ayyenizdä dä.

Bu kiyadın öz neetidir:

- tanıştırmaa sizi ii işlärlän;
- üüretmää görmäa iilikleri hem yapmaa iilik;
- oluşturmaa sizdä ii duyguları, ki iilikçi insannar olasınız.

Kiyadın sayfalarında sizdä olacek kolaylık dolay yaşamaklan tanışmaa, meraklı hem faydalı işleri belli etmää. Sizi bekleer türlü gezilär: masallara, yortulara, küülerä hem kasabalara, ayleyä hem naturaya.

Burada siz türlü kahramannarlan bulușacınız, kendiniz dä fantaziyalı olușlarda geroy olacınız. Üüreneceniz yapmaa analiz, çıkış, kantarlamaa kendi yaptıklarınızı.

Bu meydanda sizdä olacek kolaylık kullanmaa gagauz dilini, açıklayarak kendi bakışınızı dolay ortalık için, halkın adetleri için, yaşamak kurralları için. Gagauz dilindä sözleşeräk, çözeceğiniz zorlukları, açacınız yolu doorulaa.

Verilän temalar yardımnayaceklar tanıştırmaa SEVGİYLÄN hem ALLAHIN SÖZÜNNÄN.

Burada biz topladık meraklı informațiyayı, uygun peetleri, türlü sınıșları, angılarını üürenicilär var nicä yapsınnar kendileri ya da üüredicinin hem ananın-bobanın yardımınnan.

Kol-kola gidärkän, birliktä yaşarkan, gagauz dilimizi kullanarkan,
KORUYUN GAGAUZLUUMUZU, VATANIMIZI, ANA TARAFIMIZI,
GAGAUZ DİLİMİZİ!

Dua ederiz sizä ii başarılar!

Kiyadın avtorları

Annaşılan nışannar

sözleşmāk

oynayalım

bu meraklı

Öz laflar

resimneyelim

sözleşelim

Altın sözlär
Dünneyi güneş aydunnadêr, adamı – bilgi

altın sözlär

BÄN ÜÜRENİCİ

Okula gidecek

Bir kısa gecä on kerä
Uyanıp-kalkêr Peticik.
– Bu iş nedän olur-olsun? –
Okula o ilk kerä gidecek,

Uyanmış karannıkta
Taman gecä saat üçtä.
Büük bir korku onu almış –
Ders başladıını sanmış.

Birinci klasa girecek –
Eni üürenici olacek.
Onun jaketi eni –
Gözäl yatık yakası.

Giiyinmiş iki minutta –
Karandaşlık elindä.
Bobası oolunu görer,
Onu geeri tez çevirer.

A. Barto
(çevirdi T. Angeli)

Üörenmāk işi:

* Sözleşelim
resimä görä.
Ne görersiniz
resimdä?

Kim var resimdä?
Kim ne yapêr?
Koy ad uşaklara.

* Lafetmāk gördüü
işlär için:

– Şkola yapısının
dışı için;
– İçindeki kabinetlär
hem hayatlar için:
biblioteka, imāk
odası, konfert için
zal, sportzal hem
başka.

* Sözleşelim:

Nesoy danışêrlar
sizä analar-bobalar?
Nesoy yazılı
sizin adınız
dokumentlerdä?
Nesoy yalpak sana
danışêrlar?

* Kurmaa
dialog:

Üüredici –

üürenici

Üürenici –

üürenici

Üürenici –

üüredici

Tanişalım!

Öz laflar

☺ Yalpak
☺ Klas/kabinet
☺ Üürenicilär
☺ Üüredici

☺ Kuşku
☺ Saburlu
☺ Bilgi
☺ Dünnä

Tanışalım! Annat kendi aylän için.
Nesoy senin ananın adı? Bobanın adı?
Kardaşın adı? Babunun/malının adı?
Dädunun adı?

Seläm, dostlar!

Seläm, dostlar! Seläm, büüklär!
Bän gagauz küçük olan,
Bana deyni bizim köklär,
Gagauzluk paalı – inan!

Aleksandra Kristova

Altın sözlär

Dünneyi güneş aydınadêr, adamı – bilgi

* Resimä
görä
sözleşmäk.
Ne görersiniz resimdä?
Kim var resimdä?
Kim ne yapêr?
Koy ad uşaklara.

*Cuvap edin verilmiş
soruşlara*

* Verilmiş
temaya/
resimä görä
kurnaa dialog
«Bän isteerim
annatmaa kendim
için»
* Doorutmaa
üürenicilerin sözünü
bu uurda:

– Benim adım...
– Bän birinci
klasta üürenerim.
– Bän severim...
– Var mı nasıl
sorayım sana?

* Seslemää/
sözleşmää/
ezberlemää
verilmiş peeti

Söleyişlän iş

Üörenmāk işi:

* Sözleşelim
resimä görä.
Ne görersiniz
resimdä?

Kim var resimdä?
Kim ne yapêr?
Belli etmää
şkolada
kullanılan
predmetleri
hem onnarın dooru
kullanmasını

* Oynayalım
Tanı
hem sölä
üörenmāk
tertiplerini
(resimnerä görä)

* Oynayalım
Vermää cuvap
soruşa: «Nesoy
läüzim olsun
üürenicinin
çantası?»
Ayırmaa uygun
lafları (kırnak,
pak, kirli, tertipli,
erleşik)

* Barabar
çizdirmää hem
kurmaa kuralları:
nicä kendini
dooru götürmää/
kullanmaa klasta
hem şkolada

Benim çantam

Öz laflar

☺ Kiyat
☺ Tefter
☺ Yazal
☺ Çanta

☺ Günnük
☺ Kalem
☺ Sivritmä

Benim ilk kiyadım

Benim ilk hem paalı kiyadım,
Bän ölüncä seni unutmam!
Büük adam kendimi bän duydum,
Açan «mamu» kendim okudum.

Okumaa sän bilmäzsän – bokluk,
Kapalı gözlerin perdesi.
Sän tutarsan kiyatlan dostluk,
Aydınnık hem şafklı ilersi.

Kosti Vasilioglu

Altın sözlär

Kiyatta bilgi aara, o – nicä altın para

Öz laflar

☺ Örnek

☺ Aydınnık

☺ Şafklı

☺ Korumak

Resimä
görä
sözleşmäk
- Kim ne
yapêr?
- Adlamaa
üürenicileri.

Sözleşelim:
«Nicä
dooru
kullanmaa
şkoladaki
predmetleri?»

– onnarın erleri;
– predmetlerin
tertiplenmesi;
– hatır gütmää
izmetçilerin işinä.

* Lafetmäk:

«İnsanın
yaşamasında
kiyadın eri»:

– Kiyat – o ruhuh
paalılı;

– Kiyadı korumak,
kurmaa kimi
kuralları.

* Seslemää/
sözleşmää/
ezberlemää
verilmiş peeti
Söleyişlän iş

Üörenmək işi:

* Sözleşelim:
üörenicinin
bütün günün
rejimi için:
– rejimin bükük

lääzımını

– evdä hem şkolada
lääzımını işlär

Resimnerä
görä
sözleşmək.

Kim ne yapêr?
Siz ne yapêrsınız
sabaalen, üülendä,
avşammen?

* Oynayalım
**Ne var nicä yapmaa
okulda?**

Var nicä –
kaldıralım elimizi;
yok nicä – düüyelim
şamarları.

Okumaa, baarmaa,
uyumaa, urokta
saymaa, kaçınmaa
klasta, kaçmaa
stadionda,
kaldırmaa elini
urokta, toplamaa
gübürleri, sıbıtmaa
kiyatları...

Benim günüm

Kullan rejimi

Korumaa deyni saalı,
Dooru çeket sabaayı,
Yap sportu hem ol çemrek,
Kullan rejimi sän pek!

Kasları zeedelemää
Yardım eder sınışlar,
Güüdeyi kaaviletmää –
Hertürlü becermeklär!

Valentina Bujilova

Öz laflar

☺ Saat
☺ Gigiena
☺ Sabaa

☺ İşçi, çalışkan
☺ Tertip
☺ Üülen
☺ Kasları

Sofrada kendini götürmāk

Yap! Yapma!
Otur uz! Çok lafetmä!
Sus! Alatlama!
Ol kırınak! Sallama bacaklarını!

Saat

Çin-çin-çin – saatçaaz çalêr,
Uşacı uyandırêr,
Erkencä kim uyanêr,
Hepsini etiştirer!

Güllü Karanfil

Öz laflar

☺ Rejim	☺ Saalık
☺ Avşam	☺ Okumaa
☺ Dinnenmāk	☺ Yazmaa
☺ Gün	☺ Yıkanmaa

* Sözleşmāk
uşakların
evdeki
zanaatları
için:

– analara-bobalara
yardım
– oyuna deyni vakıt
– kendi görgülerin-
dän annatmak
– lafetmāk sevgili
oyunnar hem
oyuncaklar için

* Oynayalım
Tanışmaa verilmiş
kurallarlan

Oynayalım.
Göster hem sölä.
– Bän yıkêêrim
suratımı, tarêêrim
saçlarımı, yazêrim
tefterdä, okuyêrim
kiyadı, yıkêêrim
ellerimi, paklêêrim
dişlerimi, uyudêrim
kuklayı.

* Seslemäâ/
sözleşmää/
ezberlemäâ
verilmiş peeti

* Sözləşelim.
Nesoy bizim
halımız?

Açan bizim
neremizsə acıyêr,
biz nesoy duyêrız
kendimizi?
Neremiz var nicä
acısın?
Ne lâázım
yapmaa, ki
acıyarsa buazımız,
gözlerimiz,
kulaamız,
dişlerimiz?

* Lâázım bilelim.
Aaz hem diş
saalı için gündä
2 kerä dişleri
lâázım fırçalamaa
paklamaa. Fırçayı
diş pastasını
koydukça,
aazımızda fırçayı
ileri-geeri, sora
yukarı-aşaa
gezdireriz.
Aazımız kokmasın
deyni, bakteriyalar
orada erleşmesin
deyni, dilimizi
dä fırçalêêrız.
Köpüklü suyu
yutmaa olmaz!
Aazımızı çok
suylan duruldêrız.
Dişleriniz saa
olursa, iç organnar
da saahlık olacek.

Koru saalını

Biyaz dişlär

Simu erkencä kalkêr,
Dişçeezlerini paklêêr,
Çetkaylan ötää-beeri,
Bir – ileri, bir – geeri?

Olacak dişlär biyaz,
Sansın yalabık kaarcaaz,
Gülecek uşak açan!
Sän hem bän! Sän hem bän!

Valentina Bujilova

Koolaşmak

Kaçınêr uşacıklar
Kär küçük ördeciklär.
Peti Maşiyi koolêêr.
Kaç, Mariyka.
Tez. Tutêr.

Güllü Karanfil

Öz laflar

☺ Saalık
☺ Kaavi
☺ Hasta
☺ İlaç

☺ Kırnak
☺ Pak
☺ Yıkamaa
☺ Taranmaa

Meyva

Dünnedä var çok meyva,
Hepsi getirer fayda.
İ meyva taa çok bolca –
Saalın olacek çokça.

Galina Sirkeli

Öz laflar

☺ Kaçmaa	☺ İmeelik
☺ Faydalı	☺ Gözlük
☺ Zarar	☺ Ol kuşku
☺ Güüdä	☺ Yıkandırır-Moydodır

*Resimnerä görä
sözleşmäk.*

Kimi görersiniz
resimdä?

Kim ne yapêr?

* Kurmaa dialog
Doktor – pañient

* Oynayalım

Fayda – zarar.

Angı imeklär

faydalı/zararlı?

resimnär – alma,

süt, ekmek, semicä,

tatlılık.

Tanı hem sölä

(meyvaları hem
eşillikleri)

Üzüm. Erik. Kirez.

Alma. Armut.

Hıyar. Patlacan...

* Seslemää/

sözleşmää/

ezberlemää

verilmiş peeti

* Bu meraklı.

Saahlık olmaa

deyni, uşaklar

läüzım temiz, pak

olsunnar, sportlan

zanaatlaşsınnar,

faydalı imeklär

isinnär hem su

içsinnär. Uşaklar

bölä yaparsa, hiç

bir dā hastalık hem

mikrop yaklaşmaz,

saahlık olurlar.

* Sözlüşelim.

Angı uşaklar
sizi sevindirir
– kirli mi, osa
pak mı?
Ne o insanın üzü?
Nesoy siz
kullanêrsınız
rubalarınızı?
Neçin yakışmêêr
gezmää kirli başlan,
ellärlän, rubalarlan?
Nesoy läázım
kullanmaa saçlarını?
Neçin yakışmêêr
kemirmää
tırnaklarını?
Nicä annêêrsınız
lafları «Paklık
koruyêr saalını».

Tanışmak
verilmiş kurallarlan

Sıralayın
üürenicinin
rubalarını.
Annat, ne görsin
resimnerdä.

Seslemäk/
sözlüşmäk
Ezberlemää
verilmiş şiiri.

Ol kırnak

Vanıcık

Vanıcık – çocuk kırnak,
Elleri-üzü hep pak,
Her sabaa açan kalkêr,
Dişçeezlerini paklêêr.

Valentina Bujilova

Tut aklında!

- Oynamaktan sora yıka ellerini.
- İmenin önündä yıka ellerini.
- İdiktän sora da yıka ellerini.
- Uyumanın önündä läázım
yıkamaa dişlerini, suratını,
ayaklarını.

Öz laflar

- ☺ Zazar
- ☺ Kötü
- ☺ Prost iş

- ☺ Kırnak
- ☺ Tertipli

Kullan!

Yaz annaşılı hem gözäl.
Ol kırınak hem tertıplı.
Kırıncık doorut yannışıkları.
Kaçırma sıracıkları.

Resimnerä
görä
sözleşmäk.
Kim ne yapêr?

Kurmaa dialog
üürenicilerin
arasında. Adlamaa
uşakları

* Seslemäk /
ezberlemäk
verilmiş kuralları

Resimnerä
görä
sözleşmäk.
Kim ne
yapêr?
Verilmiş modellerä
görä kurmaa cümlä:
– Kızçaaz yıslêêr
çiçekleri.
– Çocukak erleştirer
ayak kaplarını.

Öz laflar

☺ Kurallar	☺ Erleştirmää
☺ Yannışlık	☺ Sıbitmaa
☺ Uz oturmaa	☺ Yıslamaa
☺ Silmää	

Üörenmāk işi:

* Resimneri
siiretmāk
hem lafetmāk
onnar için:

– personajların
harakterini,
maasuz tabeetlerini
açıklamak;

– masalların öz
fikiri, maanası

* Lafetmāk
kimi real
hem fantazyalı
oluşlar için:
«Bān olaydım»
(nesoysa masaldan
geroy/personaj ya
da haliz yaşamaktan
kahraman).

* Uydurma
türlü oluşları/
detalileri, angıları
başkalanēr masalın
içindekilerindān
(başka zorluklar,
angılarını geçirdilār
masalların
personajları, masalın
eni/başka sonunu
düzmmāk).

* Ayırılmış
variantları
açıklamak.

Benim sevgili masalcım

Öz laflar

☺ Personaj
☺ İi-kötü
☺ Kurmaa
☺ Seslemāk

☺ Seslāmēmāk
☺ Cömert
☺ Sıki
☺ Aldatmaa

Ş A V R

Y A L A K

F E A

Altın sözlär
Okuyarsan, dostum, çok –
Köstek bu dünnedü yok.

Öz laflar

☺ Annadêr	☺ Fenalık
☺ Lafeder	☺ Şalver
☺ İilik	☺ Tamaa
☺ Musaafir	☺ Yalan

* Sözleşmāk.
Açıklamaa
personajların
harakterini
bakarak/temellen-
eräk onnarın
yaptıklarına
* Belli etmää
pozitiv/ii hem
negativ/kötü
 tarafları

Oynayalım
«Tanı
personajı».

«Tanı lafları».
– Bän tavşamdan
kaçtım, bän
yabanıdan kaçtım,
sendän dä kaçacam...
– Bän sütçääz
getirdim, bän otçaa
getirdim...
– Kim evceezdä
yaşêr, kabledin beni
dä.
– Ne gözäl çalêrsın,
ama bän prost
işiderim, pin
burnuma...
* Personajların kimi
kalitelerini tanımaa,
koyarak kafesçiklerä
yakışıklı bukvaları

Resimnemää
sevgili
personajı

* Seslemäk /
ezberlemäk
verilmiş söyleyişi

Üürenmäk işi:

* Siiretmää hem annatmaa resimä görä:

- masalların identifikasiyası «Tanı masalı»;
- lafetmää detalilär için (personajlar için, onnarın rubaları için, kullanılan renklär için);
- lafetmää, niçä geroylar kendini götürerlär/ kullanêrlar, belli etmäk onnarın karakterlerini, kişilik kalitelerini;
- masalların maanası hem moralı.

* Lafetmää kimi real/fantaziyalı situaşiyaları için, bölä tipä görä: “Bän isteerim olmaa..., neçin deyni...”

Masal devleti

Öz laflar

☺ Personaj	☺ Negativ
☺ İi/kötü	☺ İşçi/haylaz
☺ Real/haliz	☺ Girgin/korkak
☺ Pozitiv	

K O K A K

T M A A

Bän severim

Bän severim başçada
Güllerin güzelliini.
Siirederim çayırda
Çimenin eşilliini.
Her avşam severim bän
Dädunun masalını.
Çinsabaalen selämnêêrim
Şen Bucak dannarını.

Kosti Vasilioglu

Öz laflar

- ☺ Düşün
- ☺ Uydurmaa
- ☺ Annat/sölä/lafet
- ☺ Yapmaa dramatizațiya

* Lafetmäâ
hem
düşünmäâ
törlü fantaziyalı
detalileri, anğılar
verilmiş masalların
süjetlerinde ayırılêr
(başka belalar,
personajlara,
diiştirmäâ masalın
sonunu).

* Kurmaa dialog
personajların
arasında:

- olacıklar – yabanı
- ayı – evceezdä
- yaşayannar
- dädü – babu
- kolobok – tavşam

* Açıklamaa
personajların
kimi kalitelerini,
kullanarak hem
tanıyarak verilmiş
krosvordları/
resimcikleri.

Seslemäâ/
sözleşmäâ/
ezberlemäâ
verilmiş peeti

Üürenmāk işi:

* Resimneri
siiretmāk hem
onnara görä
lafetmāk:
– vermää

harakteristika ayledä
yaşayannara hem
onnarin sevgili
zanaatları için;
– annatmaa ayledä
yaşayannar için
kimi informāṭiyyayı
(adlarını, laaplarını/
familiyalarını,
yaşını, duuma
gününü, adresi,
profesiyyayı, hobileri)

* Lafedelim:
Kaldırın ellerinizi
- Kimdä var
kardaş? Kimdä var
kızkardaş? Ananın
kardaşına nesoy
danışêrsın? Bobanın
kızkardaşına nesoy
danışêrsın?

* Kurmaa
dialogu
dädunun
hem nepotunun/
torunun arasında

Resimnemää-
doldurmaa
aylä fidanını

Benim ayläm

Canabin

Bu lafı läüzüm bilmää
Beceriptä kullanmaa.
Dostun bükseydi senin –
Ona deerlä **CANABİN**.

Todur Zanet

Öz laflar

☺ Aylä
☺ Ad
☺ Soy adı
☺ Adres

☺ Senselelä
☺ Lelü, bulü
☺ Laap
☺ Kardaş,
kızkardaş

Kaku

Benim kakum pek kıvrak;
Saçında gezmiş tarak,
Boncuklar sedefân,
Küpeleri altından.
Te aldı o şiridi,
Örecek tir peliini.
Açık aaz bendä kaldı...
Şiridi bana taktı.

Todur Zanet

Öz laflar

- 😊 Lafeder
- 😊 Annadêr
- 😊 Dayka, eniştä
- 😊 Batü, kaku
- 😊 Hatırlı

* Söleşmāk
«Nicä bān
yardımnêêrim
anama...»

* Verilmiş
çeketmesinä görä
ilerletmäâ sözü:
Benim anam üüretti
beni...

Biz bobaylan
barabar...

Bān kakuyulan kapu
önünü...

Bana anam sımarladı
kartofileri...

Bān büün
bulaşıkları...

* Oynayalım

Kalkın:
– Kim benzeer
anasına? Bobasına?
– Kimdä var batü?
Kaku?
Düüyelim şamarları:
– Kim sever kendi
aylesini?
– Kimä deyni aylä
en paalı?

* Seslemäâ/
söleşmäâ/
ezberlemäâ
verilmiş peeti

Üörenmāk işi:

* Siiretmāā
resimneri,
düzmmāā
lafetmeyi

Moldova devletinin
simvolikası için
hem Gagauziyanın
simvolları için:
Gimnaları seslemāk.
Lafetmāk resimnerin
süjetleri için:
– Moldovanın
kasabaları:
Kişinöv – baş
kasaba
– Gagauziyanın baş
kasabası – Komrat
– Gagauziyanın
kasabaları hem
küüleri

Annat kendi
küüyün, kasaban
için.

Düşünelim.
Sıralamaa,
neylān ayırılēr küü
hem kasaba.
İlerlet cümleyi.
Küüdā var...(küçük/
alçak evlār, aullar,
dar maelelār,
az insan, küçük
lafkalar)
Kasabada var...
(çokkathı evlār, geniş
yollar, svetoforlar,
fabrikalar, çok insan
hem maşına)

Benim Vatanım – Moldova Respublikası

VATAN

Orada güneş raatlı,
Çöşmedān sucaaz datlı.
Mamusu bizi bekleer –
O topraa Vatan dener!

Todur Zanet

Öz laflar

☺ Vatan, devlet	☺ Baş kasaba
☺ Bayrak	☺ Ana tarafım
☺ Gimn, gerb	☺ Küü / kasaba
☺ Gagauziya	☺ Vatan sevgisi
☺ Moldova Respublikası	

Ana Tarafım – Gagauziya

Gelecek benim sıram,
Olacam bän büyük adam,
Pek islää üürenecäm,
Halka izmet edecäm.

Güllü Karanfil

Gagauziya bizdä
En paalı bu dünnedä.
Pek severiz biz seni,
O gözäl erlerini.

Todur Zanet

Öz laflar

☺ Ana evim	☺ Taraf
☺ Ana topraam	☺ Moldovan
☺ Adlamak	☺ Gagauz
☺ Daa	☺ Kuvet
☺ Baalar	☺ Halk
☺ Maalä/sokak	

* Siiretmää
resimneri hem
bulmaa benzeyän
erleri dolay
yaşamaktan.

* Oynayalım

rollerä görä oyun
«Gezidä».

Tanı hem sölä.
Bayraan renklerini
hem gerbin
obyektlerini
(kırmızı, biyaz,
maavi, sarı, üzüm,
başak, güneş,
yıldızlar)

* Sözleşmää
ana taraf için
* ana tarafın
ayırı özellikleri
(natura, anmak
erleri, anılmış
erlär)
* kurmaa kuralları,
nicä kendini dooru
kullanmaa gezidä.

* Seslemää/
sözleşmää/
ezberlemää
verilmiş peeti

Üörenmāk işi:

KANTARLAMAK

I.
Dooru adlamaa
devlet simvollarının
elementlerini

II.
Adlamaa
Gagauziyanın
simvolikasını

III. Tanımaa pozitiv
hem negativ
personajları.
Açıklamaa kimi
kaliteleri, angıları
saklı resimciklerdä

IV.
Dooru sölemää
kendi adresini:
– adını
– laabını
– küüyün/kasabanın
adını
– rayonu
– sokaan adını
– devletin adını

V. Tamannamaa
verilmiş cümleleri

Bän bilerim!

Ş İ R T

Ş N

F E A

İlerlet cümleyi

Bän isteerim, ki benim anam hem bobam...

Bän beenerim, açan babum...

Benim anam hem bobam en...

ÜÜRENERİM İİ İNSAN OLMAA

«Bölecä herbir iştä nasıl siz isteersiniz sizä insannar yapsın, siz
dä onnara ölä yapın».

(Evangeliya Matfeydän 7/12)

Altın sözlär

*İilik – o en büyük paalılık.
İilik orada, neredä onu yapêrlar.
İilik iili bulur.*

Üörenmāk işi:

* Sözleşelim.
İnsan seni
sevsin deyni,
nesoy lääzım
olmaa? Angı insannarı
sân beenmeersin?
Kimä deerlär ii insan?
Nedir o iilik? Sırala
ii işleri?

* Siiretmää
resimneri
hem lafetmää
onnarın içindelii
için

Oynayalım

İi hem kötü

Açan biz
yardım ederiz anaya
tertiplemää içersini,
o...

Açan uslandırdık
akrannarı klasta, o...

Urduq taşlan sokakta
köpää, o...

Kutladık dostumuzu
duuma gününnän, o...

Doyurduk sokakta
kediği, o... o...

Kafadarımızda nesä
olmadı, da biz onu
gülmää aldık, o....

Yardım ettik bir
babucaa geçmää
sokaa, o....

İilik yapêrım!

Bakaylan biz ot yolduk,
Gerää gibi yorulduk,
Üklettik koca taliga,
Sora idik mamaliga.
Mamaligacık suumuştı,
Ama ne tatlı olmuştu.

Petri Çebotar

İiliklär hem hatırlar
Kalacek diveç,
Alatla iilik yapmaa
Kalmayasın geç.

Kosti Vasilioglu

Öz laflar

- ☺ İi, seslemāk
- ☺ Yalpak
- ☺ Kuşku
- ☺ Hatırlı
- ☺ Utancak
- ☺ Tabeetlär
- ☺ Aylä

- ☺ Okul, şkola,
gimnaziya
- ☺ Sokak/maalä
- ☺ Transport
- ☺ İilik
- ☺ Fenalık
- ☺ Kötü
- ☺ Diveç

Fayda

Biz yuurduk koca hamur,
Malim gözlemä yapêr,
Piiniri koyêrım bän –
Bendän dä fayda olêr.

Güllü Karanfil

Verilmiş laflardan cümlä kurmaa.

1. Yısidêr, güneş, yalpak, topraa.
2. Küçük, oturêrlar, kuşcaazlar, dalda.
3. Türkü, kuşcaazlar, çalêrlar, gözâl.

Güneşçik

Sölä, güneşçim benim,
Nekadar okun senin?
Bilmeirim sayılarnı, –
Tutunuz uçlarını.

Sölä, güneşçim benim,
Kaçına sıcak verdin?
Saymadım, dostum benim,
Nekadar var kuvedim.

Grigore Vieru
(çevirdi *Kosti Vasilioglu*)

*Resimnerä görä
sözleşmäk
Kim ne yapêr?
Kurmaa dialog
resimnerä görä.
Ananın hem
uşakların
aralarında.*

* Rollerä
görä oyun
«Ne bän var
nasıl yapayım?»
(uşak, babu, dädü,
ana, kızkardaş)

* Söleyişin
maanasını
açıklamak «İilik
iilii bulur»

Sözleşmää
resimä görä:
Kimi görersiniz
resimdä?

Kim ne yapêr?

* Seslemää
hem ezberlemää
verilmiş peeti.

Öz laflar

☺ Kuvet	☺ Kabartmak
☺ Açıkla	☺ İnsan/adam
☺ Düz/kur/düşün	☺ Cannı
☺ Kantarla	☺ İi ürekli
☺ İi tabeetlär	☺ Cana yakın

Üörenmāk işi:

* Siiretmāā
resimneri
hem onnarın
içindeliinā
görā lafetmāā

* Lafetmāk
kimi real ya da
fantaziyalı oluşlar
için, deyeceş bu tipā
görā: *Dost nesoy
lāāzım olsun...*

«Biz birliktā hem
barabar yaşêêrız»

Seslemāk/lafetmāk
şiiir inçindeliinā
görā

* Yazdırmaa
dostun ii
kalitelerini,
inandırmaa
sözünü hem
variantların
ayırmasını

* İlerlet cümleyi:

– Benim dostumun
adı...

– O pek... (akıllı,
kaavı, yalpak)

– O bana pek...
(yardım eder)

– Biz onunnan...
(oynêêrız,
resimneeriz,
gezineriz, okuyêrız,
yazêrız)

Dostlukta yaşêêrım

Kafadarıma söz

Tā oldun üörenici,
Benim kafadarcım!
Tefteri, kiyadı, cantacı
Kullanêrsın – çorbacı!.

Sān, dostum, sakınma,
Bilgilerā uzan.
İstediindān atılma,
Geleceeni kazan!

Elena Stoyanova

Öz laflar

☺ Dostluk

☺ İilik

☺ Annaşmak

☺ Annamak

☺ Saymak/hatırlamak

☺ Yalpak

☺ Yardım

Dostluk

Nedir o dostluk?
Derin maanalı söz.
Dostluktan paalı yok,
Yaşamakta bir öz.

Kim də olmasa dostun,
Sən onu kuru!
Oyunlarınız uygun,
Fikirlər dooru.

Elena Stoyanova

Altın sözlər

Dost paradan paalı.
Dostun yoksa, dost aara,
bulursan, kuru.

Öz laflar

☺ Belli et
☺ Aarif
☺ Annat
☺ Yalan

☺ Kendini kullanmak
☺ Namuzlu
☺ Kavga/çekiş

* Sözleşmək
resimnerä görä:
Kim burada
resimni? Kim ne
yapêr?

– yazdırmaa
kendi duygularını,
baalantılarını
dostlarlan

– sınışlar: yapmaa
analiz konkret oluşılar,
neredä görünür
uşakların arasında
baalantılar

– kolektivdə, dostlar
arasında bellietmää
kendini kullanmak
kurallarını

– becermää kullanmaa
o kuralları yaşamakta

* Seslemäk
hem ezberlemäk
verilmiş şiiri.

Söleyişlärän iş

Üörenmāk işi:

* Sözleşelim
Neredä hem
nezaman
kullanılêr
ii laflar? Neçin
kullanılêr ii laflar?

* uşakların
annatmaları türlü
sитуaşiyalar için,
kullanarak öz lafları

Oynayalım
Kurmaa dialog

Sän geldin
bibliotekaya
diiştirmää kiyadı.
Sän isteersin anandan
bomboni.

Sän unuttun evdä
yazalı da isteersin
komuşundan.

Sözleşmāk telefonda.

Sän isteersin
annamaa evdeki işini
akrannarından.

Senin bobana açtı
telefon onun dostu,
ama telefonu aldın
sän.

Sän açtın telefon
dostuna, ama kaldırdı
onun anası. Sän
isteersin çaarmaa
dostunu gezinmää.

Yalpak olêrım

Öz laflar

☺ Yalpaklık	☺ Körlüklär
☺ Paahlıqlar	☺ Dayanmak /
☺ İilik	saburluk
☺ Utanmak	☺ Yaptıklar
☺ Dostluk	

İi laflar

Türlü var laflar:
TATLI, nicä bal.
Ekmektän DATLI,
Altından PAALI...
Var laflar YALPAK,
Tez susturacak,

Nasıl gün – SICAK,
Can yısıdacek,
Var laflar DOORU,
Koruyêr dostluu,
SEVİNÇLİ hem ŞEN...
İi lafı üüren!

Valentina Bujilova

Öz laflar

☺ Yap/gerçeklä	☺ Ayozlu er
☺ Kendini kullanmak	☺ Yaraştır
☺ Pozitiv/negativ	☺ Dooru
☺ İi / kötü	☺ Paalı

* Sözleşmək
resimnerä görä

* lafetmää
insanın arasında
kendini kullanmak
normaları için
(uşakların
görgülerindän)

* lafetmək bu temaya
görä: “Var mı nicä
demää, ani sän
sesleersin...”

* lafetmək İisus
Hristozun üretmək
sözü için:

«Sev kendi yakınını,
nicä kendi kendini».

Bu meraklıdır
Biri-birimizä
herzaman sölärsäk
«Saa olasin», –
dünnä olacek taa
ii. İnsan kurmuş
bu lafin yortusunu,
ki unudulmaz
olsun. Yanvarın
11-dä tutulêr «SAA
OLASIN» lafin
günü.

Ürenmāk işi:

* Sözleşelim
resimā görä.
Kim var
resimdä? Kim
ne yapêr? Koy ad
uşaklara.

* Oynayalım
Kaldırın
ellerinizi,
ki siz o

işi yaparsanız...
yapamarsanız
– düüyün
şamarlarınızı...

- Yıkêêrız bulaşıkları
- Düzeriz örtüyü
- Paklêêrız kendi
ayakkabılarımızı
- Üüreneriz
uroklarımızı
- Haydêêrız maşınayı
- İçerdä oyuncakları
toplêêrız
- Bükêrız rubaları
- Çıkarêrız gübürleri
dışarı
- Paklêêrız kapu
önündä kaarları
- Yapêrız buterbrod

* Söleyişlän iş:

“Avşamkı üfkeyi
sabaaya brak, ama
avşamkı işini sabaaya
brakma”.

Çalışmaa becererim

Bân bu halkın ooluyum,
İşçiyim hem dooruyum.
İşi kırnak yapêrım,
Vatanımı severim.

Aulda dün aaç diktim,
Kabarttım karıkları.
Suladım fidannarı.

Aleksandra Kristova

Öz laflar

- ☺ Kiyat
- ☺ Ürenmāk
- ☺ Ürenmāk kiyadı
- ☺ Şkola

- ☺ Yaşamak
- ☺ Uroklar
- ☺ Bilgilär
- ☺ Üüredici

Bän bu halkın kızırım,
İşçiyim hem hızlıym.
Evdä yardım ederim,
Çiçekleri yıslêırım.

Süpürerim hem silerim,
Sofrayı çemrek kurêrım.
Dün biz gözlemä yaptık,
Musaafirleri çaardık.

Aleksandra Kristova

Öz laflar

☺ Profesiya/zanaat	☺ Usta
☺ Üüredici	☺ Doktor
☺ Aşçı	☺ Programist

* Lafetmäk
profesiyalar için,
angıları gösterili
resimnerdä

* Profesiyalar.

Usta, üüredici,
izmetçi, doktor,
aşçı, berber,
resimci, balerina.

Ne var onların
ellerindä?

Nerdä onnar
işleerlär?

* Lafetmäk: “Bän
isteerim olmaa”
temaya görä

* Lafetmäk: “Neyä
bän üürendim anadan-
bobadan, dädudan-
babudan”.

* Sözleşmäk
resimnerä görä
– Ne yapêr kızçaaz?
– Ne yapêrlar
anaylan kızçaaz?
hem şiirin
içindeliinä görä.

* Açıklamaa
söleyişin
maanasını

“İş insanın aynası”,
“İş gözelleder insanı”.

Üörenmāk işi:

Sözleşelim
resimnerä
görä:

* Annatmaa
kendi görgülerindän
oluşlar için,
neredä uşaklar
gördülär saburluk
duygularını.

* Lafetmää
verilmiş
informatiya
için: “Uşak ta inannan
hem büyük saburlan
var nasıl yapsın büyük
iş”.

Tanışmaa verilmiş
kurallarlan

* Oynayalım
Var nicä – yok
nicä

Kaçmaa hayatta

Lafetmää dostlarınnan

Selemneşmää
dostlarınnan

İtirişmää hayatta

Kırmaa kapuları

Uslu oynamaa

Baarmaa

Düşmää

Çekişmää

Olmaa yalpak

Yalpak lafetmää

Olêrım saburlu

Klasta bölä kendini götür:
Kuralları kullan!

Dayan!
Ol kuşku!
Yardım et!
Seslä!
Durgun!

Alatlama!
Ol yalpak!
Yavaş!

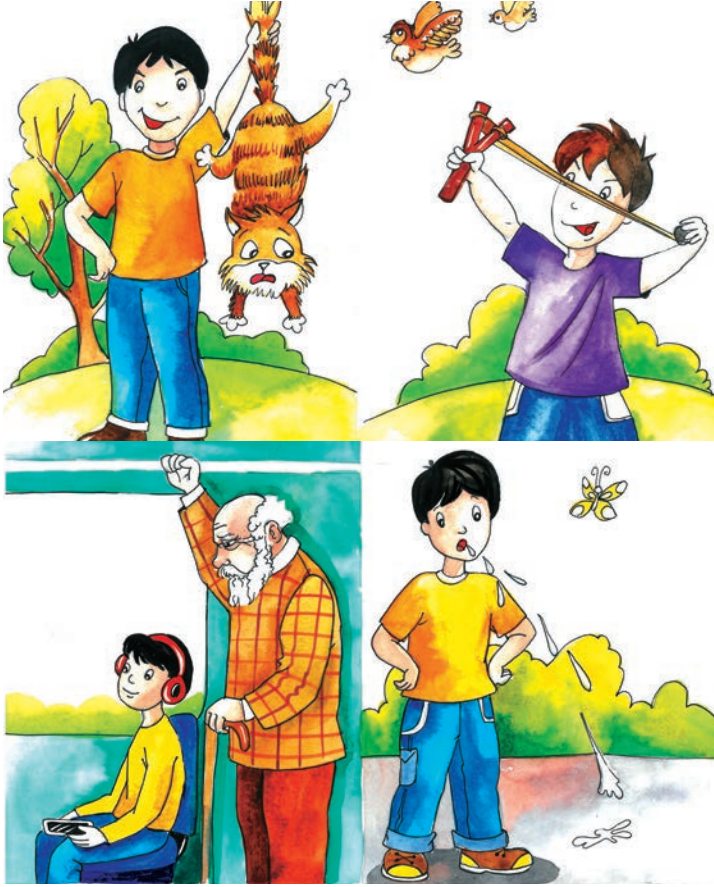
Öz laflar

☺ Saburlu
☺ Dayanıklı
☺ Annayan
☺ Afedän

☺ İş/zaamet
☺ Laf/söz
☺ İi
☺ Terbiedili

Yapma bölä!

Olmaa saburlu – o derindän inanmaa hem birleştirmää kendi yaptıklarını kendi laflarınnan, yaşamakta kullanmamaa prost lafları hem jestleri. Olmaa saburlu – o annamaa kendi akrannarını, afetmää, vermää vakıt yandakılarına annamaa hem doorutmaa kendi yannışlıklarını. Pek ii, eer sän yaşamakta yaparsan ölä, nicä seni şindiyädän üürettilär, düşünärsän herbir lafın kullanmasını, yaptıklarını.

Altın sözlär

Nicä döşeyecän, ölä dä yatacan.

Dayanan kaavidir.

*Sözleşmäk
resimnerä görä:*

- Kim ne yapêr?
Bilelim.
- Dooru/diil dooru
(belli etmää dooru hem
diil dooru yaptıkları)

* Sınışlar:

Kullanmaa kuralları
kendini dooru
götürmektä, türlü
durumnarda.

* Oynayalım

**Rollerä görü
oyun.**

BİBLİOTEKADA

İMÄK ODASINDA

EŞİKLERDÄ

* Söleyişlärlän iş:

Üörenmāk işi:

* Sözlēšelim

Kimin için biz
deeriz: bizim
yakınnar

/yakın insannar /
senselelär / hısımnar

* Kurmaa cümlä
temelleneräk verilmiş
resimnerä.

Bän doyurêrim
benim... (palimi)

Bän pek severim
benim... (anamı,
bobamı, aylemi)

Bän severim kendi...
(evimi, ana tarafımı)

Allaa bizi sever hem
koryêr.

* Uygun
sözlän

işlemäk: “Hatırla
kendi ananı hem kendi
bobanı”.

* Bu meraklıdır.

Sımarlamak...

”Sev senin Saabi
Allahını bütün
üräännän hem bütün
canınnan, hem bütün
aklınnan”.

”Sev senin yakınıni,
nicä kendi-kendini”.

Sevgi duyêrim

Tanasçık beşalmalı,
Onun var kendi malı:
İki pali, üç kedi,
Ama kuzucuk – edi.

Petri Çebotar

SEVGİ

Öz laflar

- ☺ Yakın insannar
- ☺ Senselelär / hısımnar
- ☺ Ana-boba sevgisi/sevdası
- ☺ Sevda / sevgi insannara
- ☺ Sevda / sevgi ana tarafına

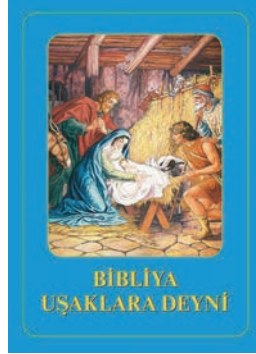

Bilgi tutêr dünneyi

Bilgi tutêr dünneyi,
Bilgiç çözer kavgayı.
Üz yıl ancılık geeri
Açtı Çakir perdeyi.

Vasiliy Filioglu

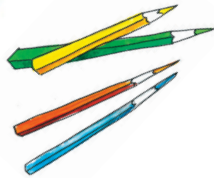
Çakir – bizim Mefodiy!
Çakir – bizim Kiril!
Gagauzlara yazı
O verdi – sän bil!

Konstantin Vasilioglu

K Y A

Y A Z

Öz laflar

😊 Annat
😊 Açıkla
😊 Düşün

😊 Resimnä
😊 Yazdır
😊 Sevmäk

Lafetmää Mihail
Çakir için, yazı
için hem gagauz dili
için.

* Duuması Çadırdı,
yazdı gagauz dilindä
ilk kiyadı, çevirdi
gagauz dilinä
Bibliyayı.

Seslemäk/
lafetmäk şiirin
içindeliinä görä

* Açıklamaa Çakirin
kimi yaptıklarını,
temelleneräk
resimnerä.

* Oynayalım
Tanı hem sölä

* Bu meraklıdır.
Allaa – sevgidir.
Sevgi – İsus
Hristozun
üüretmenin özüdür.
Sevgi hepsini örtär,
hepsini inanar,
hepsinä umut
verär, hepsinä
dayanar..
Sevginin bitkisi hiç
olmaz...

Üörenmāk işi:

* Sözleşelim.
İnsan
yapêr türlü
yaptıkları.

Sıralayın ii işleri.
Sıralayın kötü
yaptıkları. Angı işlär
sizi sevindirer? Ne
lääzım yapmaa, açan
yaptın nesä prost?

Sözleşmää resimnerä
görä:
- Kim ne yapêr?

* Kullanarak öz
lafları. Annatmaa
kimi oluşlar için,
angıları oldu
uşaklarlan onnarın
yaşamasında.

* Analiz
sütaşıyaya.
– yaptım
zarar, seslämedim
anamı, unuttum
kutlamaa dostumu,
demedim saa ol,
selemneşmedim
üürediciylän, söledim
batüma yalan

* Söleyişlän iş
“Aalemä kuyu kazma,
kendin düşärsin”.

Afetmää üürenerim

Annadêrlar, bir ayı
İnanarmış Allaayı.
Allaa versin ona bal,
Onun yokmuş günaayı.

Petri Çebotar

Öz laflar

☺ Afetmāk	☺ Analar-bobalar
☺ Afolmak	☺ Üüredici
☺ Yalvarım	☺ Yännışıklar
☺ Yaptıklar	☺ Dooruluk
☺ Götürmāk /
kendini kullanmak	☺ Uygun söz

İi hem kötü yaptıklar

Afetmāk insanın canını paklêêr, aydinnadêr, yapêr bizi taa cana yakın, taa ii, taa cömert. Afetmāk yaklaştırêr bizi dostlara, hısımnara hem komuşulara.

Tanı kendi yannışlıklarını hem prost et onu, kim seni küstürdü.

Kendini gözäl götür insan arasında. Yalvar seni afetsinnâr.

* Resimnerä görä sözleşelim.
– Kim ne yapêr?
– Angı yaptıklar ii?
– Angıları – kötü?
– Nesoy var nicä doorudalım kötü durumu?

* Kullan bu örneklere.

– Bän seni pek beenerim!
– Prost et beni!
– Bän istämedim seni acıtmaa!
– Afet beni!
– Bän yanıldım!
– Bän diilim dooru!
– Yalvarêrım, prost et beni!

* Kurmaa cümleleri, neredä kullanaceklar ii laflar.

* Mikrofon metodu
* Uygun sözlän iş
“Prostluk daada gezmäzmiş, ama insan arasında”.

Öz laflar

☺ Kuvet	☺ Kabuletmää/tanımaa
☺ İi	☺ Yannışlık
☺ Cömert	☺ Danışmak
☺ Yalvarma	

Ürenmük işi:

KANTARLAMAK

I.

Açıklamaa moral paalılıklarını, angıları saklı resimciklerdä.

II.

Kurmaa cümleleri, kullanarak verilmiş lafları (saklı resimciklerdä).

III.

Sıralayın M.Çakirin ii kalitelerini.

IV.

İsus Hristozun üüretmesi için lafetmük/sözleşmük.

V.

Yazdırmaa kendi akrannarın, dostların, hısımnarın kimi ii yaptıklarını.

Bän bilerim

V T N

A Y Ä

D O T L K

K Y A

G G A Z

BÄN HEM BENİM DÜNNÄM

Gagauzum bän,
Pek kaaviyim bän,
Evimi, topraamı
Pek severim bän.

Güllü Karanfil

Üörenmāk işi:

* Sözleşelim.
– Ne bilersiniz
gagauzlar
için?

– Kimiz biz?
– Angı dildä biz
lafederiz?
– Neredä yaşêr
gagauzlar?
– Ne ayırêr bizi
başkalarından?

* Oynayalım
Tanı hem sölä
(gagauzları,
moldovannarı,

çingeneleri, rusları,
ukrainneri, bulgarları)
(resimnerin
yardımınnan).

Sıralamaa gagauz
giyimnerini.

– Çocuk rubası
– Kız rubası

* Sıralamaa halk
rubalarını

– Kürk
– Kalpak
– Fıta
– Çember
– Çarık
– Kuşak
– Don
– Fistan
– Gölme

Bän gagauzum

Gelecek benim sıram,
Olacam bän büük adam,
Pek islää üürenecäm,
Halka izmet edecäm.

Güllü Karanfil

Bir köşä var dünnedä,
Gözäl eşerer.
Gagauzlar orada
Bunca yıl yaşêr.
Orada zengin toprak,
Köşenin adı – BUCAK.

Todur Zanet

Altın sözlär «Halk dilsiz olmaz»

Ana Dilim – bir çöşmä,
Binnän yıl yaşêr erdä.
Sözleri gözäl, kıvrak –
Ömürä kaavi dayak.

Paalılıklar türlü dillerdä.

Romın dili	Gagauz dili	Rus dili
Dragoste	Sevgi	Любовь
Bunätate	İilik	
Adevăr	Dooruluk	Правда
Frumusețe		Красота
Libertate	Serbestlik	
Viață		Жизнь

Bän gagauzça lafederim,
Bu dilimdän gözäl hiç yok.
Bän gagauzça üürenerim,
Buna bän sevinerim çok.

Güllü Karanfil

Öz laflar

☺ Halk	☺ Girgin
☺ Gagauzlar	☺ Dedelär
☺ Adetlär	☺ Kardaş

Sözleşmäk.

Angi dildä lafeder
gagauzlar?
Angi dildä lafeder
sizin ananız?
Evdä angı dildä
lafedersiniz?
Ne bilersiniz ana dili
için?

Doldur kafesçikleri
uygun, yakışıklı
laflarlan.

* Oynayalım

Tamanna cümleleri
uygun laflarlan.

Evdä bän lafederim...
Benim anam benimnän
lafeder ... dilindä.
Dädum annadêr masal
.....
Benim kakum biler
okumaa ... dilindä.
(gagauzça, gagauz)

Seslemää/
sözleşmää/
ezberlemää
verilmiş peeti

Sözleşelim resimä
görä.

– Neresini görersiniz
resimdä?
– Kim var resimdä?
– Kim ne yapêr?
– Koy ad uşaklara?

Üörenmāk işi:

Seslemāk/
lafetmāk
şiiirin
içindeliinā görä

Kim bu dünnedä
en paalı kişi herbir
insana?

* Lafetmāk resimä
görä:

- Kurmaa soruşları
resimä görä

* Sıralamaa
lafları temaya görä.

* Ayırmaa läüzimni
harakteristikaları.

- Kimä danışêr uşak
şüirdä?
- Angı laflar gösterer
ananın sevgisini?
- Angı hatırlı
laflarlan var nasıl
danışasın anana?
(sırala)

En paalı insan dünnedä...

- Neçin bir saç başında
Taa biyaz kalanından?
- Zaamet hem kahr dolu
Biriciksin sän, oolum.

- Mali neçin taa biyaz sendän?
Olmalı sever beni taa ürektän?
- Onuştan onun başı taa pek ak,
Neçinki onda çok uşak.

Grigore Vieru
(çevirdi Todur Zanet)

1. Yazdır verilmiş lafları küçüldek formasında:

Çiçek – çiçecik Ev – _____

Ana – _____ Tavşam – _____

2. Ayırın hem sıralayın lafları, angıları yazdırêr sizin ananızı:

Gözäl, _____, _____, _____,
(sıcak, yalpak, çiçekli, işçi)

Öz laflar

☺ Sevda/sevgi	☺ Ananın duuma
☺ Paalı kişi	☺ günü
☺ Afetmāk	☺ Kahr
☺ Zaamet	☺ Ak

3. Siiretmää resimi, kurmaa annatma resimä görä

ANA SICAA

Ellerin, anam, nekadar
Bu dünneä işlemiş,
Sanki onnara hiç mi aar
Bir vakıt gelmemiş?

Kaç kerä ellerin yıkamış?
Buruşmuş ellerin sudan.
Kaç kerä bizi ilaçlamış
En acı hem dä büyük acıdan!

Kaç kerä ekmek kazanmış!
Kazmadan sertlenmiş ellerin.
Kaç kerä onnar çalılanmış
Doyurmaa deyni bizleri?

Stepan Kuroglu

* Siiretmää resimi, kurmaa annatmaları kendi uşaklık görgülerindän.

Sıralamak ananın evdeki zaametlerini.

Üüredici önderleer uşakların yaradıcılık işlerini.

Hazırlamaa lääzımnı materialları da yapmaa analara kutlamak kiyatçıklarını.

Seslemää/sözleşmää/ ezberlemää verilmiş peeti.
- Kurmaa kutlamakları analara hem tanıtmaa onnarı hepsinä.

Öz laflar

☺ İş	☺ İşlemää
☺ Elleri	☺ Buruşmuş
☺ İlaçlamaa	☺ Yardım

Üörenmāk işi:

Seslemāk/
lafetmāk
şiiirin
içindeliinā
görä

Sözleşelim. Martacık.
Ne bilersiniz bu
gözäl adet için?
Nesoy renklär
var martacıkta?
Nezaman taşıyêrlar
martacıkları?

Sıralayın
insannarı,
angılarına siz
isteersiniz baaşlamāa
martacık.

İlkyaz nışannarı.
Diişilmeklär.
- Ne diişiler kuşların,
hayvannarın
yaşamasında?
- Ne yapêr insan
aulda?
- Nesoy diişiler
natura? başça? aul?
fidannar?
- Ne peydalanêr
kırdā? fidannarda?
- Sırala ilkyaz
aylarını?

* Lafetmāk
resimä görä:

- Dooru
kurmaa soruşları
- Dooru erleştirmāā
lafları cümledä
(yazıda/aazdan)

İlkyaz nışannarı

Aulda bir saksancık,
Aazında bir martacık.
Saksancık, sän ne yaptın?
Näändan martacı kaptım?
Aleksandra Kristova

1. Erleştirin lafları cümledä:

- Çiidem, kaar, çıktı, altından
- Martacık, biz, insannara, baaşlêêrız
- Getirer, hem, güneş, martacık, ilkyaz, bizä

Öz laflar

☺ Legenda	☺ Halk yaratması
☺ Çiidem	☺ Martacık
☺ İlkyaz	☺ Uyanmak

2. Zeedeläyin verilmiş cümleyi uygun laflarlan.

Açan biz baaşlêêrız martacıkları, biz dua ederiz:

Kızlar → Gezerlər evdän-evä
→ Çalêrlar türkü
→ Dua ederlər
→ Dileerlər saalık
→ Dileerlər bereket
→ Dua ederlər varlık olsun

Eşerer Ana Topak,
Bizdä duudu bir olak.
Çüidem kaarı kaldırdı,
Çiçeklär peydalandı.

Todur Zanet

Öz laflar

☺ Eşerer	☺ Peydalandı yaprak
☺ Olak	☺ Çimen
☺ Gözçääz	☺ Ana Toprak

Sözleşmāk.

Ne olêr ilkyazın?
Ne uyanêr kıştan
sora?
Nesoy diişiler natura?
Ne yapêr insan kırdä?
aulda?
Neçin?
Angı yortular geçêr
ilkyazın?

Bu meraklı.

Lazari gezmāk.
Kızlar gezer evdän evä.
Kızların biri donanêr
gelincik, örter üzünü
bezlän. Gelincik tutêr
bezin köşeciindän,
öbür köşeciindän
tutêr kızçaaaz, angısı
donanmış güvä. Kalanı
kızlar – dünürçü.
Hepsi barabar girerlär
herbir evä, çalarak
Lazari türkülerini.

Hazırlamaa
läüzimnı
materialları hem
yapmaa martacıkları
klastakı sergiyâ deyni
(verilmiş örneklerä
görä).

* Mikrofon
metodu.
Seslemāk/
ezberlemāk verilmiş
şiiiri.

Üörenmāk işi:

* Lafetmāk
ilkyazın
nişannarı için.

* Rollerä
görä oyun:
“İlkyazlan lafetmāk”.

* Yazdırmaa
ilkyaz
yortularını,
göstermää inştenirovka
halk adetlerini
zamannara görä.

* Tamanna cümleleri
uygun laflarlan

- İlkyazın ... taa pek
yısıdêr.

- İnsan aulda eker
türülü...

- Dışarda olêr taa sıcak
.....

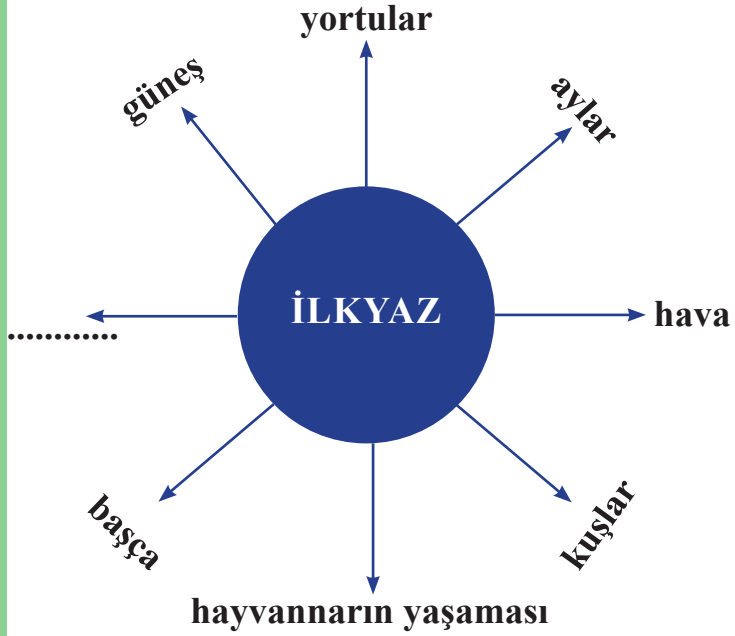
- İlkyazın sıcak
tarafılardan geler...

(güneş, kuşlar,
eşilliklär, hava)

İlkyaz renkleri

Günnär gün-gündän uzêêr,
Yısınêr toprak.
Dallarda peydalanêr
İlk eşil yaprak.

Kosti Vasilioglu

Öz laflar

☺ İlkyaz	☺ Kara kuşlar
☺ Daahlık	☺ Kır
☺ Ot	☺ Fidan
☺ Kırılgaç	☺ Çiçeklär

İlkyaz

Güneşçik çıktı,
Bizi yısıttı.

Kaarlar eridi,
İlkyaz bütün geldi.

Aleksandra Kristova

* Resimä görä
lafetmäk

- Sıralamaa
ilkyazın nişannarını

- Uşakların resimnerinä
sergi.

Resimnemää
ilkyaz
nişannarını.

- Çiidem
- Güneş
- Eşil otcaaz
- Kuşlar
- Fidannarda gözçääz

Güneşçik

Erken güneşçik kalktı,
Çiiylän üzü yıkadı,
Peliini ördü kırnak,
Görünür o pek kıvrak!
Karşılêêrlar ilkyazı,

Ev kuşu, yaban kaazı,
Bıyıklı böceciklär,
Hayvannar, göcenciklär.
Hepsinä güneş bakêr,
Herkezä o sarmaşêr!

Valentina Bujilova

Kullanarak verilmiş
lafları hem resimä
görä cümlä kurmaa.

- Kaar, eriyer,
ilkyazın.
- Çiidem, bir, kızçaaaz,
çiçeciini, bulmuş.
- Gemicii, kolvermiş,
çocukak.
- Sıcak, kuşlar, gelir,
tarafılardan.

* Mikrofon metodu.
Seslemäk/ezberlemäk
verilmiş şiiri.

Öz laflar

☺ Çorbacıyka	☺ Böcecik
☺ Renkli	☺ Sarmaşmaa
☺ Pelik	☺ Bıyıklı
☺ Erken	☺ Güneş

Üörenmāk işi:

* Lafetmāk
çiçeklerin
insanın
yaşamasında
rolü için.

1. Nesoy fayda
getirer bizä çiçeklär?
Sıralamaa
ilkyaz çiçeklerini.
2. Nesoy eşilliklär
büüyär aulda?
3. Ne için bizä läüzüm
eşilliklär?
4. Nesoy legendaları
çiçeklär için
bilersiniz?

* Siiretmää
eşilliklerin kimi
özelliklerini.

Resimnerä görä hem
şiiirin içindeliinä görä
sözleşmää

* Lafetmāk:
“Benim anamın
sevgili çiçää”.

Resimnemää
sevgili çiçeni

Sevgili çiçeciim

Çiidem, çiidem, bak bana,
Ne sinmişin sän daada?
Kaar artık kaybelecek,
Gün eri yısıdacek.

Çiidem, çiidem, gel bana,
Pek sıcak aucuma –
Bän seni yısıdacam,
Kızkardeşima verecäm.

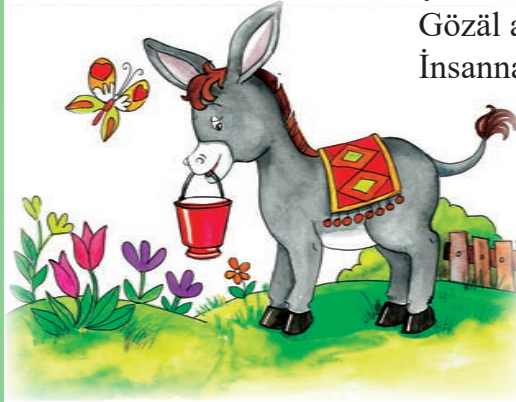
Mina Kösä

Bizim küçük eşecik.
Pek sevärmiş çiçecik.
Çin-sabaalen o kalkêr,
Suylan kazancı alêr.

Çiçekleri o yıslêêr,
Şen bir türkücük çalêr:
Gözäl açsın çiçeklär,
İnsannar sevsinnär.

Todur Zanet

Öz laflar

☺ Çiidem
☺ Çiçek
☺ Fayda
☺ Sıcak

☺ Gül
☺ Eşillik
☺ Eşecik

* Siiretmäk
resimi, kurmaa
annatmaları.

Lafetmää hem kurmaa
kuralları çiçeklerin
kullanması için.

Nezaman hem neredän
var nicä koparmaa
çiçekleri?
Nesoy lääzım
kullanmaa çiçekleri?
(sıralamaa işleri)

Oynayalım

Tanı hem sölä
(ilkyaz çiçeklerini)
laalä, çiidem, lüläka,
nartış, krokus

*Açıklamaa bakışını bu
sözlär için:*

- Çiçekleri var nasıl
koparmaa.
- Çiçekleri olmaz
çıkarmaa köklän, zerä
onnar kaybeleceklär
heptän.
- Läüzım inandırmaa
başkalarını
koparmasınнар
çiçekleri.
- Läüzım yazmaa bu
olay için gazetalarda
hem jurnallarda.

Çiçekik, sän gözelcik,
Kim dostun?.. – Tä böcecik,
Böcecik hem kuvannar,
İş sevän şu olannar.
Hepsi, kim işi sever,
İi bir dost bana gelir.

Todur Zanet

Öz laflar

☺ Olay	☺ Açıklamak
☺ Dergi	☺ Böcecik
☺ Kuvan	☺ Laalä
☺ Bakış	☺ Lüläka
☺ Resim	☺ Zambak

* Seslemää/
sözleşmää/
ezberlemää verilmiş
peeti

Üörenmāk işi:

Sözleşelim.
İhtārlara hem
büüklerä lâázım
yardım etmää.

Neçin? Nesoy var
nicä yardım etmää
büüklerä? Siz nesoy
yardım vardır
yaptınız?

Resimnerä görä
sözleşmāk.

- Ne görersiniz
resimdä?
- Neçin kızçaaz/
çocukak yardım
ederlär ihtārlara?

* Resimnerä
görä hem
şiiirin içindeliinä
görä sözleşmāk
-Kimin için söz?
- Kim ne yapêr?
- Ne görersiniz
resimdä?

Altın sözlär
“Hatırla bobanı hem
anani”

Büüklerä saygı hem hatır

Oli yaptı kuyucuk,
Attı ona tohumcuk.
Kireçledi bir aacı, –
Mamusuna yardımcı.
Mamu kazêr aulda,
Uşakları yanında.
İkisi otçaaz yolêr,
Birisi böcek toplêr.

Aleksandra Kristova

Öz laflar

- ☺ Hatırlamaa
- ☺ Saymaa
- ☺ El öpmää
- ☺ Hatır gütmää büüklerä

*Resimnerä görä
sözleşmāk.*

Bu meraklı.

Selemneşmāk
adetleri.

- Selām vermāk
- Elleşmāk.
- El öpmāk
- Sarmaşmak
- Kalpaanı çıkarmak
- Kafanı iiltmāk

Kurmaa dialog

- Dost – dost
 - Babu – kızçaaz
 - Dädu – çocukak
- (selemneşmāk, sormaa,
nicä saalık, nesoy halı
hem duyguları, nesä
annatmaa/istemää/
sormaa)

*Resimnerä görä
sözleşmāk.*

Kimi biz öperiz?

Neçin öperiz?

Kimä biz sarmaşêriz?

*Ne var nicä hem ne
yok nicä yapmaa.*

Karşı koymaa,
selemneşmää, kesmää
lafını, el öpmää,
yalpak lafetmää,
çekişmää, yardım
etmää

Bobam karıcak yaptı,
Anam biber aşladı.
Kakumnan su taşıdık,
Karıkları kandırdık.

Güllü Karanfil

Öz laflar

☺ Yardım	☺ Elleşer
☺ İhtâr	☺ Selām vermāk
☺ Sarmaşêr	☺ El öpmää

Üörenmāk işi:

Sözleşelim.
Ne o yortu?
Nesoy yortuları
siz bilersiniz?

Angı yortuları sever
büüklär?
Küçüklär?
Angı yortuları siz
seversiniz?
Neçin?

* Resimnerä
görä hem
şüirin içindeliniä
görä sözleşmāk
- Kimin için söz?
- Kim ne yapêr?
- Ne görersiniz
resimdä?

Oynayalım. Tanı
yortuları.

- Duuma günü
- Ayoz günü
- Komka almak
- Pazar günü
- Vaatizlik

Oynayalım.

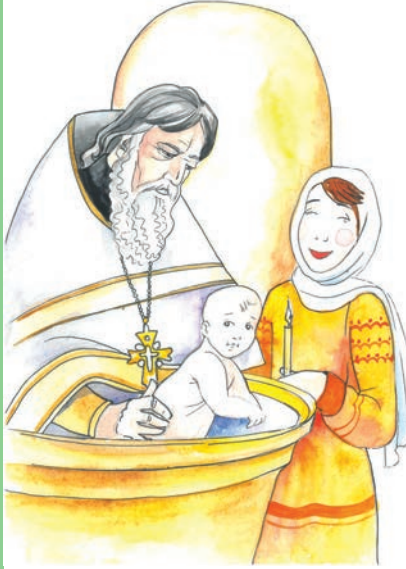
Ne var nicä baaşlamaa.

Dolduralım sepedi

Ne var nicä dua etmää –
dilemää.

Yazdı kutlamak kiyadını
– açık kardı.

Aylä yortuları. Benim duuma günüm

Öz laflar

☺ Adet

☺ Anmak

☺ Dua etmāk

☺ Yortu

☺ Duuma günü

☺ Ayoz günü

☺ Baaşış

*Resimnerä görä
sözleşmək.*

- Ne görersiniz
resimdä?
- Kimi
görersiniz?
- Kim ne yapêr?
- Angı adet burada
resimni?

Sözleşelim.

Neçin bu yortulara
deerlär aylä yortuları?
Angı adetleri,
yortuları tutêrlar
gagauz... moldovan
aylelerindä (gagauzlar,
moldovannar)?

Oynayalım.

Sırala gagauz
halk imeklerini
(gözlemä,

kıvırma, sarma,
kaurma, turşu)

Zeedelä cümleleri.

- Sofrada var ...
- Yaanıdan yapêrlar...
- Süttän yapêrlar...
- Gözlemä yazêrlar ...
- Mamaliga yapılêr ...

Mamu verdi elimä
Sıcacık bir gözlemä.

Sofraya koyunca,
Bän idim doyunca.

Petri Çebotar

Öz laflar

😊 Aylä	😊 Duuma günü
😊 Pazar	😊 Ayoz günü
😊 Vaatiz	😊 Düün
😊 Komka almak	

* Mikrofon metodu.
Seslemää/sözleşmää/
ezberlemää verilmiş
peeti

Üörenmāk işi:

* Siiretmāā resimneri hem lafetmāā onnarın içindelikleri için.

* Seslemāā verilān tekstin içindeliini.

Cuvap soruşlara:

- Nezaman hristiannar kutlêêrlar Hristozun dirilmesini?
- Neçin bu şen yortuda insan seviner?
- Nicā kutlêêrlar/ tutêrlar Paskelleyi senin aylendā?

* Kurmaa dialog, soruş/cuvap tekstin içindeliinā görā.

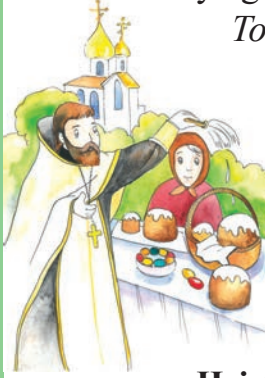
* Annatmaa yortu için.

* Lafetmāā gagauz aylesindā kullanılan adetlār için, angıları baalı Paskelleylān.

Paskellā yortusu

Hepsicii donaklı
Hem üklü sepetlār.
Paskayı okutmaa
Kliseyā gittilār.

Todur Zanet

Hristos dirildi, uşaklar!

O aydın bir yolcaaz gösterer, eer saparsan ondan tarafa, Günahtan o bizi koruyêr.

Hristozun dirilmesi hem göklerā çıkması – hristiannarın en büyük yortusu. Bu yortuyu gagauzlar tutêrlar her yıl. O birleşer naturanın kıştan uyanmasınnan hem dirilmesinnān.

Yanar mum – dirilmenin simvolu, gösterer, ani yaşamak ensedi ölümü, hem Allahın Şafkı ensedi karannı hem günahları. Paskelledā ii duygular aydınnadêr hem naturayı, hem insanı. Bu gün baaşlanêr kırmızı yımırta. İnsan mumnarı da biribirinā selām verer:

- Hristos dirildi!
- Hakına dirildi!

Öz laflar

☺ Paskellā	☺ Kırmızı yımırta
☺ İisuz Hristos	☺ Hristos dirildi!
☺ Klisā	☺ Hakına dirildi!
☺ Yortu	
☺ Hristozun dirilmesi / göklerā çıkması	

KIRMIZI YIMIRTA

Sepetlär büün dolu

Boyalı yımırta.

Bân bunu bekledim

Pek çok gün hem hafta.

Haydi şimdi, dostum,

Yımırta oynayalım

Hem dâ taa bir kerä

Hristozu analım.

Hristos dirildi!

Hakına dirildi!

Bu yortu bizlerä

Allahtan verildi.

Todur Zanet

Öz laflar

☺ Kef

☺ Renk

☺ Beniz

☺ Simvol

☺ Şafk

☺ Sevinmelik

☺ Bereket

☺ Saalık

☺ Toprak

☺ Bereketli

* Soruş- cuvap metodu

- Ne görsiniz
resimdä?

- Ne yapêr anaylan
kızçaaz?

- Angı yortuya onnar
hazırlanêr?

- Hazırlamaa
resimcik anaları-
bobaları Paskellä
yortusunnan
kutlamaa deyni.

- Barabar düzmää
kutlamak sözünü.

Oynayalım

- Tukurlamaa
yımırta

Seslemää/
sözleşmää/
ezberlemää
verilmiş peeti

Yapalım.

- Donatmaa sepedi
- Gözelletmää
yımırtayı

Üörenmāk işi:

Sözleşelim.
Angı ilkyaz
yortularını
bilersiniz?

Nesoy insan hazırlanêr
yortulara?

Seslemāk/
lafetmāk şiirin
içindeliinā
görä

Resimä görä
sözleşmāk.
Kim burada resimni?
Angı dildä onnar
lafeder?
Naşey için onnar
lafeder?

Bu meraklı

Bu gündän sora
cıvırlıgalar da güneşin
üüsekliindä artık şen
havalara kıvradêrlar,
ilkyaz başlêêr yaza
geçmää da geeri
dönmesi olmaz,
sıcaklık kaplêêr
herersini. Bu yortunun
en önemni parçaları —
adetlär, angıları baalı
hayvancılıqlan, suylan,
ot dünnesinnän.

Hederlez hem Kasım

Hederlez

Güneşik şen sıridêr – Hederlez!
Kuzucuklar kaçınêr – Hederlez!
Eşil kürk giimiş toprak,
Lüzgercik öper yalpak.
Herkez, herkez seviner,
Hederlez bizä geler!

Güllü Karanfil

Hederlez – gagauz milli yortusu.
Gagauz halk kalendarı iki perioda ayırılêr:
yaz hem kış. Yaz başlamasının halk yortusu
“Hederlez” may ayın 6-na geler, Ay Görgi
günündän başlêêr.

Öz laflar

☺ Hederlez	☺ Yarışmak
☺ Koyunnar	☺ Çoban
☺ Kasım	☺ Kışlamaa
☺ Beygir	☺ Çayır

Noyäbri ayın 8-dä Gagauziyanın en paalı yortularından birisi – Kasım.

Kasım yortusu
Yaprak düştü çotuktan,
Cevizlär toplu çoktan.
Koyunnar geldi evä –
Kasım yortusu bizdä.

Todur Zanet

Sözleşmäk.

Nesoy insan
hazırlanêr kışa?
Neredä durêr
koyunnar?
Ne verer bizä
koyunnar?

Resimä görü sözleşmäk.

Kim resimni burada?
Angı dildä onnar
lafeder?
Naşey için onnar
lafeder?

Kurmaa dialog
Çoban – çorbacı.

Oynayalım
Tanı hem
sölä (ne

verer koyun, ne olêr
süttän): süt, yapaa,
piinir, işimik

Bu meraklı. Kış

“Kasım” yortusunnan
çekeder, Ay Dimitri
gününän başlêr. Bu
günädän insan dışarda,
aulda bütün işlerini
bitirer, koyunnarını
çobandan evä
kışlamaa getirer. Yortu
Gagauziyanın herbir
küüyündä bakılêr.
Güreş hem başka sport
yarışmaları olêr.

Üörenmāk işi:

Sözleşelim.

Bizim
Moldovada
yortuların
sırasına girdilär klisä
kurbannarı, kasaba
ya da küü kurbannarı.
Ne bilersiniz bu adet
için?

Vardır mı siz dā pay
aldınız bu yortuda?
Bilersiniz mi, neçin
tutulêr bu yortular?
Sizin küüyün/
kasabanın kurbanı
nezaman?

Siiretmāk/
lafetmāk
ikonalar için

Bu meraklı.

Klisedä bu gün
çekeder liturgiyadan.
Şlujbadan sora
klisenin aulunda
kurulêr gözäl bir
sofra. Sofraya deyni
imekleri yapêrlar
insannar. Sofraya
deyni getirerlär, niçä
deerlär, “kimin ne
ürää kolverer”: kim
tauk, kim kuzu, kim
suan hem pirinç ya da
bulgur.

Klisenin kurbanı

Kurban. Nedir o?

Taa eveldän kalmış bu adetlär – kurban vermää,
dua etmää ayozlara hem ayozlu insannara,
ki onnar danışsınнар Allaha yardım için. Ani
Allaa versin insana saalık, varlık ayledä hem
zaamettä hem yardımcı olsun uzun yolda.

İnanılêr, ani Ayoz Pantilimon ilaçlêêr hem
tamannêêr duaları saalık için;

Ayoz Paraskeva –
Moldovanın
koruyucuykası;

Ayoz Görgi – askerlerin hem
çobannarın koruyucusu;

Öz laflar

☺ Kurban

☺ Klisä

☺ Ayoz

☺ Ayoz adam

☺ Dua etmää

☺ Saalık

☺ Koruyucu

Ayoz Petri hem Ayoz Fevronya
(Muromdan) – eveldän taa aylä
koruyucuları sayılargımlar.

Panaiya – Allahın
önündä en büyük duacı
hem dayak, hepsinin
koruyucusu.

Öz laflar

😊 Allaa	😊 Sofra
😊 Panaiya	😊 İmeklär
😊 Musaafir	😊 Tath
😊 Konuklamaa	😊 Yaanı

*Resimnerä görü
sözleşmäk.*

Kim burada
resimni?
Ne yapêrlar onnar?
Kimä siz gidersiniz
musaafirlää?
Kim sizä geler
musaafir gibi?
Nesoy lääzım
götürmää kendini
musaafirliktä?

Bu meraklı. Kurban.

Gagauzlar çok asırlar
kullanêrlar hayvancılı, onun için bizim halkın
adetlerindä hem sıralarında etli imeklär
üüsek urda sayılırdılar. Bu günde gagauzlarda
var adet kurban kesmää. Kurban kesiler başka
büük yortularda da, ama en büyük kurban yortusu
gagauzlarda sayılêr Hederlez (Ay Görgi).
Bu adetin funktıyası – hayvannarı korumaa.

Üörenmük işi:

* Sözleşelim.

Siiredin
resimneri.
Ne gözäl
Topraamız. Pek çok
gözäl hem meraklı
köşeciklär var. E
siz kendiniz natura
için ne var nasıl
resimneyäsiniz?
Annadın, angı
çiçekleri, hayvannarı,
fidannarı ya kuşları
siz seversiniz.

Oynayalım.

Biz lääzım yardım
edelim. Toplanalım 5
komandaya da cuvap
edelim te bu soruşlara.
Soruşlar.

1 grupa. Neçin deredä
öler balıklar? Nesoy o
gübürü kurtarmaa?
2 grupa. Neçin daalıkta
kaybeler hayvannar
hem kuşlar? Nesoy
onnarı korumaa?
3 grupa. Neçin kaybeler
kelebeklär? Nesoy
onnarı korumaa?
4 grupa. Neçin
sokaklarda oldu çok
gübür? Nesoy onnarı
yoketmää?
5 grupa. Neçin
kasabada zor oldu
solumaa? Ne lääzım
yapmaa, ki pak soluk
olsun?
Herbir grupa kurêr
kendi iş planını.

Koruyalım Topraa

TOPRAK – bizim evimiz! Koruyalım onu!

Kuş sesi gelsin deyni,
Sular pak aksın deyni,
Gölgecik olsun deyni,
ATMÊÊRİM ERÄ GÜBÜR!

Güllü Karanfil

Öz laflar

☺ Toprak
☺ Natura
☺ Derä
☺ Yaban hayvannarı

☺ Kelebek
☺ Daalık
☺ Gübür

Suyu lâazım korumaa!

Sıcakta serinleder,
Ekinneri o besleer.
Yokkan su – yanêr toprak,
Küflener işsiz orak.

Güllü Karanfil

Tamanna cümleyi.

Çöşmedân akêr... (tatlı su)

Bân içtim pınardan... (pak su)

- Mali, ne gözâl giinersin,
Boncukların boynunda.
- Mali, nereyi gidersin
Bu kazma omuzunda?
- Dün gördüm bir sızıntı:
Sucaaz akêr boşuna.
Pek datlı onun dadı,
Yapacam çöşmä orda.

Todur Zanet

Öz laflar

😊 Kurallar	😊 Kaybelmää
😊 Pınar	😊 Çöşmä
😊 Korumaa	😊 Kurak
😊 Yok olmaa	😊 Yaamur

Sözleşmâk resimnerä görä.

- Neçin insana lâazım su?
- Neredä insan kullanêr suyu?
- Neçin insan yapêr pınar?
- Nicä lâazım kullanmaa pınarları?

Bu meraklı.

Pınarlar var tuzlu, acı, tatlı sularlan. Pınarların var adı – ayozlu adamın adına ya da bu pınarı yapan adamın adına. Var bir inan insanda – bu dünnedä yaparsaydın pınar, öbür dünnedä dâ olacek suyun.

Seslemâk/sözleşmâk/
ezberlemâk verilmiş
şiiirleri

Resimnemäa
pınar, çöşmä.

Lâazım bilelim.

Aaçların faydası.
Meyva verer gölgä,
yapêr, sokakları
serinleder, dolayları
gözelleder, yaamur
hem bereket getirer,
soluu paklêr,
hayvannarın hem
kuşların evi olêr hem
başka çok fayda getirer.

Üörenmük işi:

I. Bulmaa karşı maanalı lafların eşlerini.

II. Yazmaa söyleyişleri hem açıklamaa onnarın maanalarını.

III. Tamannamaa verilmiş cümleleri.

IV. Çöz verilmiş daavaları, problemları, situaııyı.

1. Deredä ölerlär balıklar. Yardım edin!
2. Daalıkta kaybeldilär kuşlar hem yaban hayvannarı. Yardım edin!
3. Kırdı yokoldular kelebeklär! Yardım edin!
4. Sokakta pek çok gübür! Yardım edin!

V. Yazdır obyektleri hem kur kısa cümleleri onnar için.

Bän bilerim

İilik → Haylaz
Dostluk → Fenalık
Çalışkan → Duşmannık
Girgin → Korkak

İilik iili bulur.
Dost paradan paalı.
Dostun yoksa, dost aara,
bulursan, koru.

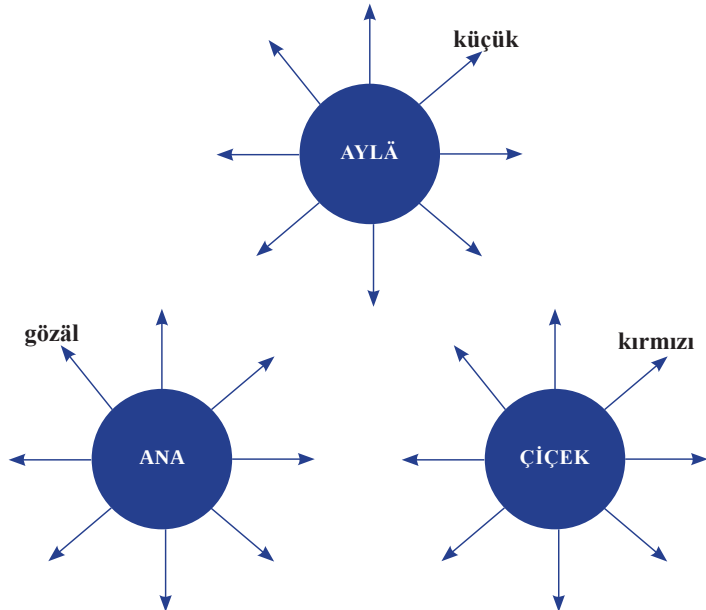
Benim ayläm o...

Benim senselelerim...

Ayläm yaşasın dostlukta deyni, läázım...

Bän beenerim anamı-bobamı. Onnar...

Bän pek beenerim dädumu. O bana...

İÇİNDELİK

I. BÄN ÜÜRENİCİ

1. Tanışalım!	6
2. Benim çantam	8
3. Benim günüm	10
4. Kori saalını!	12
5. Ol kırnak!	14
6. Benim sevgili masalcım	16
7. Masal devleti	18
8. Benim ayläm	20
9. Benim Vatanım – Moldova Respublikası	22
10. Ana tarafım – Gagauziya	23
11. Bän bilerim	24

II. ÜÜRENERİM İİ İNSAN OLMAA

1. İilik yapêrim	26
2. Dostlukta yaşêêrim	28
3. Yalpak olêrim	30
4. Çalışmaa becererim	32
5. Olêrim saburlu	34
6. Sevgi duyêrim	36
7. Afetmää üürenerim	38
8. Bän bilerim	40

III. BÄN HEM BENİM DÜNNÄM

1. <i>Bän gagauzum</i>	42
2. <i>En paalı insan dünnedä</i>	44
3. <i>İlkyaz nişannarı</i>	46
4. <i>İlkyaz renkleri</i>	48
5. <i>Sevgili çiçeciim</i>	50
6. <i>Büüklerä saygı hem hatır</i>	52
7. <i>Aylä yortuları. Benim duuma günüm</i>	54
8. <i>Paskellä yortusu</i>	56
9. <i>Hederlez hem Kasım</i>	58
10. <i>Klisenin kurbanı</i>	60
11. <i>Koruyalım Topraa</i>	62
12. <i>Bän bilerim</i>	64

NADEJDA KOÇANJİ

RUH-MORAL TERBİETMESİ

1 klas

Yardımcı öğrenmek kiyadı

Proektin öndercisi:

Konstantinova İ.A., Gagauziya BAM direktoru

Hazırlayan avtor:

Koçanji N.P., F. Angeli adına gimnaziya direktoru, gagauz dili hem literaturası/
GHİKA üüredicisi, üüsek didaktika uuru

Redaktor:

Çebotar P.A., Gagauziya BAM dil, literatura hem folklor bölümü başı

Tehnika redaktoru:

Kiräkova T.İ., Gagauziya BAM terminologiya bölümü başı

Resim donatımı:

Vornikova N., Çadır-Lunga resim şkolası direktoru

Maket:

Bass M.V., Palaçor D.G.